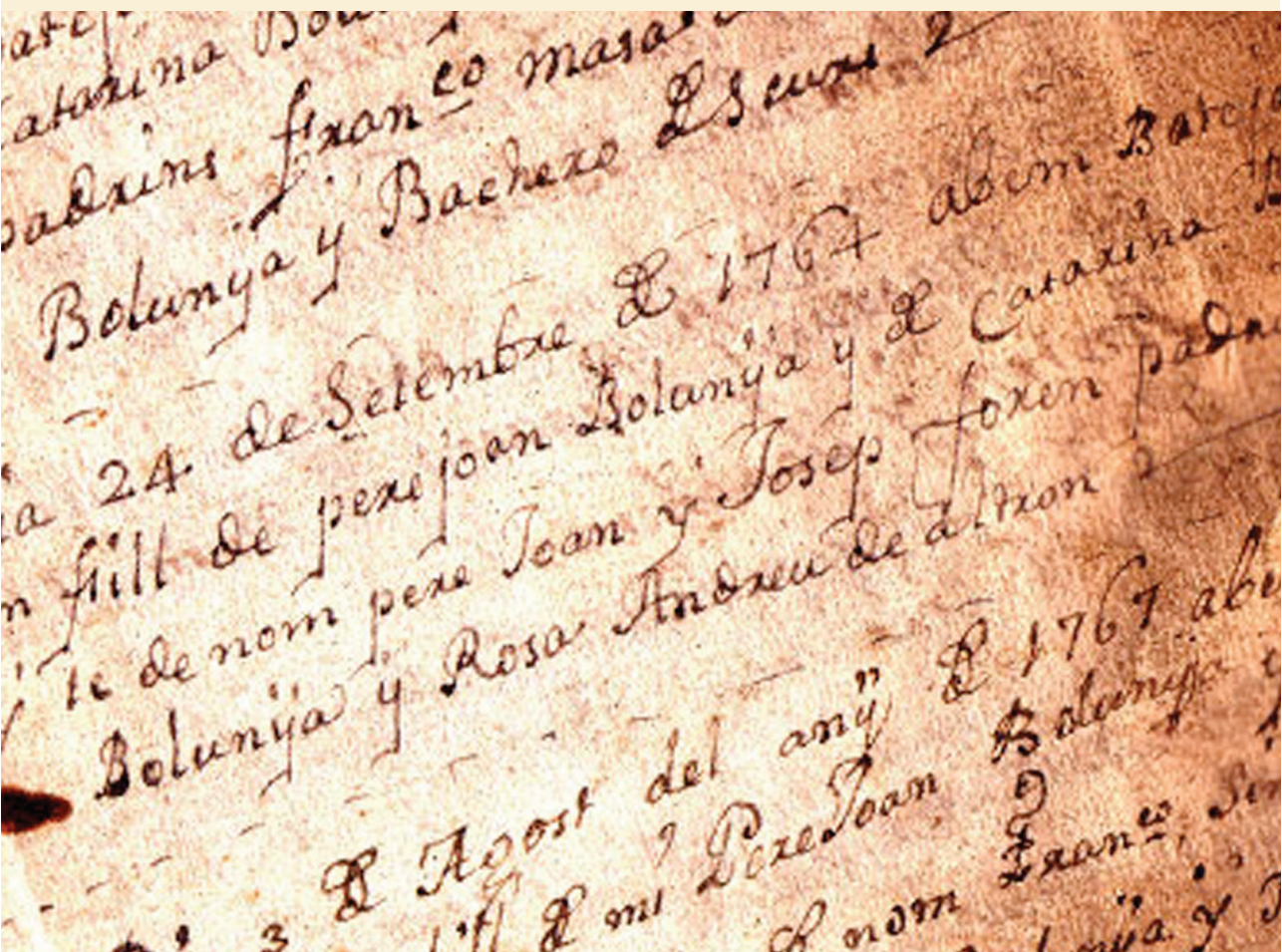

ÒSCAR JANÉ, EULÀLIA MIRALLES
I IGNASI FERNÁNDEZ (EDS.)

Memòria personal

Una altra manera de llegir la història

BELLATERRA

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

2013

El llibre *Memòria Personal. Una altra manera de llegir la història* proposa, de manera pública, el consens assolit entre les diverses fórmules que s'han afirmat amb més o menys fortuna els darrers temps al voltant de la literatura personal, aquella del "jo", autobiogràfica, dietarística. Memòria personal entre història i escriptura, entre vida quotidiana i relat íntim. És una mirada personal oberta a un món que acaba no gaire lluny d'un autor que, en el moment que escriu, ben poc s'imagina el ressò i l'interès del seu escrit. Tanmateix, es tracta d'una documentació heterogènia que no sempre té un fil conductor intens ni continu, ni una prosa destacada, però que pot arribar a ser embrancada com la peça d'un enorme puzzle, el de la història. Una història que abraça alhora historiadors, filòlegs, antropòlegs i tants altres especialistes de disciplines diverses. És el complement de la història oficial que, com sabem, ha omès el *particular*. Aquest volum és un llibre que permet una lectura coherent dels debats i interessos apareguts a partir de casos particulars, i des de territoris europeus diferents. Hi descobrim els textos de Jordi Curbet, Belinda Rodríguez, Verònica Zaragoza, Véronique Garrigues, Josefina Molinero, Mercè Renom, Montserrat Sauquet, Gisela Figueras, Livia Castelli, Cecília Tarruell, Rafaella Pilo, Neus Ballbé, Gaetano Damiano, Rafael Roca, Sílvia Amor, Antoine Odier, Narcís Figueras, Joaquim M. Puigvert, Ricardo Rodrigo Mancho, Pilar Pérez Pacheco i Òscar Jané.

MEMÒRIA PERSONAL

MEMÒRIA PERSONAL

Una altra manera de llegir la història

Oscar JANÉ, Eulàlia MIRALLES i Ignasi FERNÁNDEZ (eds.)

*Explicacion
De la vida de un niño
obediente y de toda la
bondad.*

El espíritu

MANUSCRITS és:

Manuscríts. Revista d'Història Moderna és una publicació científica que edita treballs de recerca originals relatius al període de l'edat moderna (segles xv-xviii). Els continguts de la revista van adreçats a investigadors, estudiants universitaris i persones interessades en aquesta àrea de coneixement. Manuscríts també edita la col·lecció de Monografies amb el mateix nom sobre la mateixa temàtica.

DIRECCIÓ

Javier Antón Pelayo (UAB)
Secretaria de redacció
Montserrat Jiménez Sureda (UAB)
Consell de redacció
Silvia Amor López (UAB),
Adrià Cases Ibáñez (UAB),
Antonio Espino López (UAB),
Elena Fernández García (UAB),
Ignasi Fernández Terricabras (UAB),
Oscar Jané Checa (UAB),
Oriol Junqueras i Vies (UAB),
Maria Antònia Martí Escayol (UAB),
Andreu Navarra Ordoño (UAB),
Gisela Pagès Cruz (UAB),
Enric Pujol i Casademont (UAB),
Andrea Ricci (UAB),
Lluís Roura i Aulinas (UAB),
Pilar Sánchez López (UAB),
Antoni Simon i Tarrés (UAB)

CONSELL ASSESSOR

Ángel Alcalá (Brooklyn College, The City University of New York, United States), Ernest Belenguier Cebrián (Universitat de Barcelona, Espanya), Peter Burke (Emmanuel College, Cambridge, United Kingdom), William J. Callahan (Toronto University, Canada), James Casey (Norwich University, United Kingdom), John H. Elliott (Oxford University, United Kingdom), Josep Fontana (Universitat Pompeu Fabra, Espanya), Giovanni Levi (Università Cà Foscari di Venezia, Itàlia), Tomás Mantecón Novellán (Universidad de Cantabria, Espanya), Geoffrey Parker (The Ohio State University, United States), Stuart Woolf (Università Cà Foscari di Venezia, Itàlia).

<http://revistes.uab.cat/manuscríts>

DIRECCIÓ I TRAMESA D'ARTICLES

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament d'Història Moderna i Contemporània
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

SUBSCRIPCIÓ I ADMINISTRACIÓ

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 10 22. Fax 93 581 32 39
sp@uab.cat
www.uab.cat/publicacions

INTERCANVI

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: 93 581 11 93. Fax: 93 581 32 19
sb.intercanvi@uab.cat

ISSN 0213-2397

D.L. B.22.582-2013

ISBN: 978-84-490-3992-8

© Imatge de la coberta: detall del llibre de Casa Bolunya, Seurí (arxiu privat).

Bases de dades en què MANUSCRITS està referenciada

- European Reference Index for the Humanities (ERIH)
- Dialnet (Unirioja)
- DICE del CINDOC
- Directory of Open Access Journals (DOAS)
- Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC-CSIC)
- Latindex
- RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert)
- Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas (RESH)

OSCAR JANÉ, Memòria personal: la història i l'escriptura	7
--	---

I. LA REPRESENTACIÓ EN L'ESCRITURA: L'INDIVIDU I LA SOCIETAT

JORDI CURBET, Una experiència en difusió del patrimoni memorialístic a l'Arxiu Municipal de Palafrugell: el dietari d'Irene Rocas, de Llofriú (1861-1947) ..	13
BELINDA RODRÍGUEZ, La correspondència privada de la família Arroyo-Clavijo: el ideari de las élites tinerfeñas del siglo XVIII.....	23
VERÒNICA ZARAGOZA, Perpetuació del passat al convent de Santa Clara de Perpinyà a través del seu llibre de memòries (1549-1842)	35
VÉRONIQUE GARRIGUES, "Devoir ce sujet à mes enfants". Les écrits du for privé d'un bourgeois de la terre à la fin du XVIII ^e siècle.....	49
GISELA FIGUERAS, JOSEFINA MOLINERO, MERCÈ RENOM, MONTSERRAT SAUQUET, Anton Bosch i Cardellach (Sabadell, 1758-1829). Dietari (1787-1804) i altres escrits d'un metge il·lustrat	61
LIVIA CASTELLI, Jeanne Paillon depuis les <i>Souvenirs d'Algérie</i> aux revues du Club Alpin Français: une histoire de famille et de formation dans la France de l'époque coloniale.....	71

II. POLÍTICA I QUOTIDIANITAT

CECILIA TARRUELL, Memorias de cautivos, 1574-1609	83
RAFAELLA PILO, Memoriales y cartas de un cardenal que quisiera ser valido. Un brillante ejemplo de construcción de la memoria.....	99

MEMÒRIA PERSONAL

Oscar Jané, Eulàlia Miralles & Ignasi Fernández (eds.)

NEUS BALLBÉ i GAETANO DAMIANO, La guerra de Successió vista amb ulls napolitans. Les <i>Memorie</i> de Tiberio Carafa.....	111
--	-----

III. EL TEXT:

LLENGUA I TIPOLOGIA DELS ESCRITS

RAFAEL ROCA, Trenta-set cartes inèdites de la Renaixença valenciana.....	125
SÍLVIA AMOR, Memòria personal i gènere epistolar. Els manuals que ensenyaven a escriure cartes publicats a Catalunya (segle XIX).....	133
ANTOINE ODIER, “Ayant tiré ses tablettes de sa poche, il se mit à y écrire je ne sais quoi, avec beaucoup d’attention”: Mémoire et écriture en France, en Angleterre et dans le Saint-Empire Romain Germanique (XVII ^e -XVIII ^e siècle).....	147
NARCÍS FIGUERAS i JOAQUIM M. PUIGVERT, Alfabetización y castellanización de las clases populares catalanas en plena <i>Renaixença</i> literaria. Las memorias personales de un <i>masover</i> del siglo XIX	165
RICARDO RODRIGO MANCHO i PILAR PÉREZ PACHECO, Notes entorn de la <i>Vida literaria</i> de Joaquim Llorenç Villanueva.....	175

Ricardo RODRIGO MANCHO
Universitat de València
ricardo.rodrigo@uv.es

Pilar PÉREZ PACHECO
Universitat de València
pilar.perez@uv.es

Notes entorn de la *Vida literaria* de Joaquim Llorenç Villanueva

El text de Joaquim Llorenç Villanueva (1757-1837) *Vida literaria o Memoria de sus escritos y de sus opiniones eclesiásticas y políticas, y de algunos sucesos notables de su tiempo*, es publica a l'exili londinenc de l'autor el 1825.¹ L'autor, un eclesiàstic de quasi setanta anys, repassa el curs de la seua biografia des del dia que va nàixer a Xàtiva (10 d'agost de 1757), fins al 20 de juliol de 1825, data en la qual considera enllestit el llibre per a la seua publicació. L'exili a Anglaterra i a Irlanda representa la culminació d'una dilatada vida tant en el terreny polític com en el religiós. Abandonat per la seua pàtria i odiat pel fanatisme religiós i polític, la seua clarividència l'impulsà a l'expatriació voluntària l'octubre de 1823 (ell la qualifica d'"espontáneo extrañamiento", 105), i a l'escriptura global de la seua història.

Podríem considerar la "vida literària" del nostre autor com una mena de text memorialístic, fonamentalment de caire polític i religiós, en què vol reconstruir una època decisiva en l'esdevenir de la revolució liberal espanyola, encara que, alhora, l'escriptor no desaprofita l'ocasió per a justificar de manera global el seu protagonisme i la seua participació en els debats polítics, religiosos i socials entre dos segles:

Sólo trato de cumplir con la sagrada obligación que me impone el amor de la iglesia y de la patria, ultrajadas en mi persona. Respecto de mi doctrina y de mi conducta, como estudioso y como

---

1. En l'actualitat, disposem de l'edició de Germán Ramírez Aledón (Institut Juan Gil-Albert, Alacant, 1996). En endavant, citarem per aquesta edició. Hem actualitzat l'ortografia del text. El número de pàgina va entre parèntesis.

hombre público, presento hechos calificados, para que los juzguen con imparcialidad los que ni me son amigos ni enemigos. (103)

¿A qué puedo ya aspirar sino a dejar consignado en la posteridad el buen nombre a que me ha hecho acreedor mi patriotismo y mi religiosa doctrina? (105).

Villanueva és, tal vegada, un dels literats que millor relata en els seus escrits autobiogràfics la transformació personal que es produeix els anys de transició entre la Il·lustració, a la darrerria del XVIII, i el liberalisme de principi del XIX. La seua biografia descriu dos trajectes ben diferents, que ell vol presentar més com a complementaris que com a antagònics. Fins a la guerra del Francès, els inicis biogràfics estan associats al pensament tradicional, la carrera eclesial i la *proximitat* al Tribunal Inquisitorial.

Villanueva arrossega un pensament i una forma d'expressar-lo propis de la inèrcia tradicional del passat. Ignora completament els nous espais de sociabilitat il·lustrada (l'assaig, la premsa, el debat, l'opinió pública...), no mostra en cap moment les inquietuds que movien els il·lustrats ni participa de la seua filosofia: no fa ni un esment del bé comú ni del progrés social; no li preocupa el desenvolupament dels pobles ni diu la seua opinió quant a educació ni economia; i pel que fa a la religió, continua ancorat en plantejaments antics (el poder de la cúria i el dels bisbes, la Bíblia en llengua vernaclea, l'origen del poder de la monarquia, el vot de Santiago o la forma de confessar...). I quant a la Inquisició, podríem pensar que advocarà insistentment per la seua abolició, perquè possiblement considera que és la millor manera que hi ha perquè desaparega l'ombra de més de vint-i-cinc anys que sempre ha planat sobre ell.

Ell és conscient d'un primer perfil *tradicional* (a l'ombra de la jerarquia oficial) que tracta de suavitzar amb l'escriptura posterior. Per això remarca la bona relació amb els bisbes reformistes (Felipe Beltrán), els intel·lectuals de la Il·lustració espanyola (Juan Bautista Muñoz, Melchor Gaspar de Jovellanos) i la participació en la tertúlia filojansenista de la comtessa de Montijo. I a més, fa referència a tota la seua voluminosa producció literària, religiosa i documental (inabastable en un estudi d'aquestes dimensions), que ell incorpora per vincular-se a l'esperit crític i a la independència intel·lectual. Els vaivens ideològics també es fan palesos en l'escriptura, ja que Villanueva utilitza un estil arcaïtzant i erudit, orientat fonamentalment a les qüestions politicoeclesiàstiques i a la bibliografia. A més a més, fa servir tota una sèrie d'estratègies literàries i models del passat per a projectar-se en el futur, com ara la versemblança mitjançant els diàlegs humanístics, referències erudites a fets i autors històrics, reunions privades de poques persones que li permeten de pontificar quasi en solitari i de suscitar admiració, etc. En la *Vida literaria* Villanueva reflecteix unes suposades converses privades amb

personatges importants per tal de fer una acurada exposició del seus postulats religiosos —ortodoxos quant a conviccions teològiques i de fe, però regalistes i liberals en qüestions pastorals i de govern. I així, des de l'entorn constitucionalista i progressista, aprofita la privilegiada situació com a púlpit i trampolí del seu prestigi, sobretot, del seu prestigi futur. I amb aquestes premisses escriu una autobiografia —diguem-ne— “perversa”, una mena de *laudatio* intel·lectual que descriurà la imatge exacta que vol donar de si mateix.

El moment axial de la transició cal situar-lo a Cadis. Ja en els debats parlamentaris de la *Pepa* comença a sobresortir el tarannà liberal i progressista del diputat valencià, en concret intervé activament en defensa de la sobirania nacional i aposta per les reformes liberals, entre les quals sobresurt la supressió del Sant Ofici, la qual cosa se saldaria amb l'acusació de pertinença al “soñado partido jacobino” i amb la posterior persecució absolutista durant el primer terç del segle XIX: de 1814 a 1820 la seua vida transcorre a la presó de la corona (Madrid), i després és reclòs al convent de La Salceda (Guadalajara). Amb el restabliment del sistema constitucional el 1820, Villanueva recupera dignitats, ja que és elegit diputat de les Corts extraordinàries del Trienni, i nomenat representant del Govern davant la Santa Seu. Però el Papa refusa com a ministre plenipotenciari un personatge tan poc agradívol en les esferes jeràrquiques de l'Església, el perfil liberal del qual, a més del martelleig crític enfront de la cúria romana, era considerat com una bufetada i una amenaça. Aquest incident, esdevingut el 1822, és quasi coetani amb l'escriptura i àmpliament analitzat i documentat.

En el pròleg de la *Vida literaria* s'explica la dimensió de testimoni excepcional, d'escriptura única per a guardar memòria d'uns successos que sols ell pot traslladar de primera mà i amb la veracitat i coneixement que cal:

Aunque esta que llamo *vida literaria*, parece pertenecer a mí solo y a mis escritos, tiene relación con el estado de la opinión pública de España en materias religiosas y políticas, y con varios sucesos notables de que fui testigo, enlazados con la historia nacional, literaria, eclesiástica y civil de estos últimos tiempos, y de los cuales, especialmente de los secretos, debo presumir que si yo no los escribiese no quedaría memoria. (101)

Però, a més a més, en aquest paràgraf aporta el que es pot considerar una primera definició de la seua “vida literària”. Ja en el títol, *Vida literaria*, Villanueva hi hauria pogut dir “memòries”, “biografia” o simplement “vida”, però hi fa servir el terme “vida literària”. A més del temps transcorregut entre el naixement i la mort d'un ésser, el concepte “vida” també té el sentit de biografia d'una persona, mentre que el terme “literari” remet a una pretensió, a la idea d'expressió artística de l'escriptura. L'autor és conscient que amb l'expressió *vida literaria* el lector espera

trobar tant informació sobre la seua vida (potser relatada d'una forma literària, fins i tot, novel·lada), com sobre els seus escrits, i per això vol aclarir de bell antuvi que d'allò que realment tractarà és dels fets que va viure en primera persona i dels esdeveniments de què va ser testimoni. Com en tants altres personatges de l'època moderna, la intenció que determina l'escriptura és deixar constància de primera mà de la seua presència i la seua participació en el desenvolupament d'un dels períodes més importants de la història espanyola: les Corts de Cadis, la Constitució de 1812 i el Trienni Liberal, amb una especial anàlisi dels diputats perses i del colp d'estat de València, el maig de 1814, dels promotors del moviment reaccionari, del terror absolutista i de les contradiccions dels enemics polítics i religiosos, de la resistència de Roma a admetre'l com a ministre plenipotenciari i l'eixida del nunci, monsenyor Giustiniani, el 1822. Villanueva analitza l'extensa còpia de comunicats entre la Santa Seu i el Govern del Trienni, i comprova documentalment que a l'Església catòlica hi ha hagut des de sempre un corrent partidari de la independència dels estats i dels drets de l'episcopat, però també una constant pressió d'interessos econòmics i d'ambició política per part de la cúria i dels seus acòlits. Tot un seguit de successos que altrament podria ser que no veurien la llum "especialmente los secretos" (101), diu en una mena de promesa soterrada i suggeridora de desvelar coses ocultes. Encara que quasi a la fi de la seua vida (1837) declara que "lo más importante queda archivado entre los papeles que han de limpiar las sartenes de mis herederos"². A més d'aquestes notícies, l'estudiós de la història religiosa i política trobarà altres notícies sobre el nucli renovador de l'Església espanyola (que a voltes es ventila amb la fàcil acusació de jansenisme) i la crònica de les distintes etapes de l'exili (encara que són més significatius els silencis que l'escriptura).

L'autor diu que els dos valors que han centrat la seua biografia han estat "mi patriotismo y mi vida religiosa" (105). Per tant, el curs de l'obra remarcarà els valors de lleialtat als principis de la religió catòlica i de respecte al poder constituït. Aquestes nocions de *lleialtat* i *respecte* no volen dir necessàriament submissió a l'exercici del poder despòtic de la cúria o del rei, sinó acatament de les regles de joc en un marc jurídic de drets i garanties, tant en el camp polític com en el religiós. No obstant això, lluny de guanyar la gratitud de la majoria, que probablement esperava, la seua causa contra el món tancat del tron i de l'altar es tradueix en ultratges, menyspreus, calúmnies i riscos. Villanueva no es fa il·lusions sobre el "desengaño de estos miserables": la vindicació de les opinions eclesiàstiques i polítiques no va dirigida als que han col·laborat amb

---

2. Carta dirigida a Manuel López Cepero, canonge de Jerez de la Frontera, el 29 de febrer de 1837; *apud* Ramírez Aledón (1996, 90).

els dèspotes d'un poder i de l'altre ("Mas no son ellos para quien escribo", 103), sinó per a contrarestar les veus de la maledicència i perquè el jutgen amb imparcialitat "los que ni me son amigos ni enemigos" (103), especialment en l'edat futura.

Fins ara, la crítica ha considerat la *Vida literaria* de Joaquim Llorenç Villanueva com una modalitat de les escriptures personals, autobiogràfiques o del "jo", un gènere aleshores relativament nou a Espanya, on a començament del segle XIX les confessions tenen més a veure amb el reconeixement públic que amb qualsevol esclatxa d'intimitat. L'intel·lectual escriu per fer-se visible en la història i per constatar la seua participació en els fets d'un determinat període, per confirmar que ha protagonitzat alguna de les peripècies que cal recordar en majúscules. I des d'aquest punt de vista, l'escriptor utilitza un registre tan fortament versemblant com ara l'autobiogràfic (la *vida*) per tal de crear una imatge de realitat i d'autenticitat dels fets narrats. I és en aquest registre on es pot inscriure la *Vida literaria*. Però cal fer alguna matisació, ja que a pesar del volum de notícies no hi trobem una autèntica autobiografia intel·lectual que reculli indicis d'intimitat, reflexions subjectives o confessions personals, que constata les baralles interiors i els canvis, que desplegue la bandera autocrítica de la trajectòria vital i que indique els debats interiors, els períodes de radicalització i els dubtes, que explique l'hàbit de l'escriptura i la inclinació cap a les lletres. Després de llegir els dos volums de Joaquim Llorenç, són tantes les precisions com les incerteses. Villanueva no detalla les bases teòriques que marquen el viatge ideològic ni el territori humà amb el qual sent empatia. No sabem res de crisis religioses, d'hàbits quotidians o de moments de pànic, de desesperació i decepció. I a més, manca el sentit de l'humor i el llibertinatge erudit. Aquest tractament de la seua pròpia vida fa palès que només l'interessa la seua imatge pública, una imatge pública posterior: com i on el situarà la història i, molt important, per què.

I és justament per això, per assegurar-se com el veurà (i potser jutjarà) la posteritat que Villanueva deixa un document que vol ser inqüestionable. Però en aquest tipus d'escrits, la majoria de vegades tan important o més que afermar-hi la pròpia empremta en l'esdevenir dels fets històrics és la necessitat de justificar les pròpies actuacions. Justificació —i victimisme— recurrents al llarg del text. La necessitat de justificar les accions passades situa l'obra de Villanueva ben prop del text memorialístic amb el qual comparteix un bon nombre de trets, concretament amb les anomenades memòries justificatives escrites posteriorment "con la pretensión de explicar la propia conducta política, con frecuencia puesta en entredicho por acontecimientos posteriores" (Caballé: 1991, 147).

Però també, i de summa importància, la plena consciència de conèixer la veritat pràcticament en exclusiva. Ja el pròleg destil·la un convenciment, que no admet

rèplica, d'estar en possessió de la veritat pel que fa tant a les qüestions d'estat com de religió: "Me he visto precisado a poner de manifiesto ciertos defectos de algunos individuos, unas veces por las reglas de la historia, y otras para vindicar las leyes fundamentales de España y los cánones de la iglesia, y también la inocencia perseguida" (104). De la mateixa manera que a l'exili es dol d'una situació que considera tremendament injusta ("abandonado de mi patria sin crimen, odiado del fanatismo y de la tiranía por causa de mi fidelidad y de mi piedad", 105), confiant que gràcies a l'obra que presenta la posteritat el restituirà al lloc que li pertoca ("¿A qué puedo ya aspirar sino a dejar consignado en la posteridad el buen nombre a que me ha hecho acreedor mi patriotismo y mi religiosa doctrina?", 105).

Però un treball de les característiques de la *Vida literaria*, escrit al cap de bastants anys després d'haver transcorregut els fets, es veu sotmès a la confiança i a la fiabilitat de la memòria. El narrador s'endinsa en si mateix a la recerca de records i experiències pretèrites (Caballé, 1991), i aquesta retrospecció ha de comportar ineludiblement un cert grau de parcialitat, una parcialitat de vegades inevitable pel pas del temps, però també, com deu ser el cas, utilitzada conscientment i estratègica. Sens dubte, l'autor vol "netejar", o minimitzar, la seua etapa més absolutista i conservadora posant ben de relleu la seua important participació en un òrgan liberal i progressista com les Corts de Cadis. I aquesta redefinició de les postures adoptades al llarg de la seua vida és feta des d'una doble distància: espacial (a l'exili de Londres) i temporal, perquè encara que la *Vida literaria* es publica el 1825 (dos anys després d'anar-se'n d'Espanya), tracta de fets ocorreguts molt temps enrere. De fet, fa més de disset anys que ha deixat el Sant Ofici i el seu lloc de qualificador durant vint-i-cinc anys (de 1783 a 1808, pràcticament un terç de la seua vida), i entre tretze i catorze anys el separen de la seua participació a les Corts de Cadis. Així, potser quan l'autor s'acosta als setanta anys, veu el moment oportú de deixar escrit el *més convenient* sobre la seua vida, però sobretot sobre la seua ideologia i sobre les seues actuacions i participació en la vida religiosa, política i pública d'un temps transcendental per a Espanya ("como estudioso y como hombre público, presento hechos [...] para que los juzguen con imparcialidad", 103). Villanueva es vol assegurar allò que més podrà afavorir una imatge futura que determine el seu lloc en la història ("aunque este juicio libre de afectos debe esperarse más de la futura edad que de la presente", 103), i la seua pervivència personal, però sobretot intel·lectual.

Hi ha diversos trets que no es poden negar de Joaquim Llorenç Villanueva, entre d'altres, la seua incessant activitat intel·lectual i investigadora reflectida en nombroses publicacions, la incansable defensa de les seues idees i l'habilitat per

a presentar-se a si mateix de la manera més convenient per a aconseguir els seus propòsits, tant en la vida real com en la literària.

Amb l'escriptura del que denomina "vida", Villanueva no pretén cap autoafirmació d'una identitat que reforce el seu individualisme, entre altres coses perquè no hi fa cap relat sobre si mateix, no hi ha cap intent de mostrar-s'hi personalment, sembla que sols l'interessa la seua imatge pública, no hi ha confessió ni complicitat amb el lector ni el més mínim indici ni intenció de voler contar res que no siga el que conta.

En resum, encara que la *Vida literaria* compleix la premissa de Lejeune en tant que és un relat retrospectiu en prosa que un individu fa de la seua vida, l'autor no hi posa un èmfasi especial en la seua vida individual, i la història de la seua personalitat es dedueix de la lectura integral del text. Però l'erudit no participa de l'actitud del nou ordre burgès il·lustrat (liberal i lletrat), no escriu per necessitat d'autoafirmació d'una nova identitat individual, sinó que ho fa exclusivament per la seua pròpia identitat ideològica, per la pervivència de la seua imatge pública.

BIBLIOGRAFIA

- ALCALÁ GALIANO, Antonio, *Obras escogidas*, prólogo y edición de D. Jorge Campos, Madrid, Atlas, 2 vols., 1995.
- CABALLÉ, Anna, "Memorias y autobiografías en España (siglos XIX y XX)", *Suplementos Anthropos*, 29, 1991, pp. 143-169.
- DE MAN, Paul, "Autobiography as De-facement", *Modern Language Notes*, 94.5, 1979, pp. 919-930.
- DURÁN LÓPEZ, Fernando, *Quintana, memoria del Cádiz de las Cortes*, Publicaciones de la Universidad de Cádiz, Cádiz, 1996, pp. 21-45.
- "Autobiografía, Cortes de Cádiz y diálogo humanista: las tertulias constitucionales de la *Vida Literaria* de Joaquín Lorenzo Villanueva", *Cuadernos de Ilustración y Romanticismo*, 8, 2000, pp. 41-57.
  - *Vidas de sabios. El nacimiento de la autobiografía moderna en España (1733-1848)*, CSIC, Instituto de la Lengua Española, Madrid, 2005.
  - *Experiencia y memoria de la revolución española (1808-1814)*, Fernando Durán López y Diego Caro Cancela (eds.), Universidad de Cádiz, Servicio de Publicaciones, Cádiz, 2011.
- EAKIN, Paul John, *Fictions in Autobiography. Studies in the Art of Self-Inventions*, Princeton University Press, Princeton, citado por Ángel Loureiro, 1985 (1991).
- ELORZA, Antonio, *La modernización política de España*, Endymion, Madrid, 1990, pp. 81-139.
- GUSDORF, Georges, *La découverte de soi*, Paris, Presses Universitaires de France, Paris, 1948.
- "Conditions et limites de l'autobiographie", *Formen der Selbstdarstellung. Analekten zu einer Geschichte des literarischen Selbstportraits*, Festgabe für Fritz Neubert, Duncker & Humblot, Berlin, pp. 105-123; (trad.) *Anthropos* 29, *La autobiografía y sus problemas teóricos. Estudios e investigación documental*, 1956, pp. 9-18.
  - "La autenticidad", *Rilce*, 28.1. *Monográfico. Identidad y representación en el discurso autobiográfico*, 2012, pp. 18-48.

MEMÒRIA PERSONAL

Oscar Jané, Eulàlia Miralles & Ignasi Fernández (eds.)

- JIRJU, Brigitte E. y POZO, Begoña, “Escrituras del yo: entre la autobiografía y la ficción”, *Quaderns de Filologia. Estudis literaris*, XVI, 2011, pp. 9-21.
- LE BRUN, Carlos, *Retratos políticos de la revolución en España, o de los principales personajes que han jugado en ella, muchos de los cuales están sacados en caricaturas por el ridículo en que ellos mismos se habían puesto, cuando el retratista los iba sacando; con unas observaciones políticas al fin sobre la misma; y la resolución de la cuestión de porqué se malogró ésta, y no la de Estados Unidos*, Filadelfia, 1826.
- LEJEUNE, Philippe, *El pacto autobiográfico y otros estudios*, Megazul-Endymion, Madrid (1975), 1994.
- LLORENS, Vicente, *Liberales y románticos. Una emigración española en Inglaterra (1823-1834)*, Castalia, Madrid, 1979.
- LOUREIRO, Ángel G., “Problemas teóricos de la autobiografía”, *Suplementos Anthropos*, 29, 1991, pp. 2-9.
- MARAVALL, José Antonio, “Sobre orígenes y sentido del catolicismo liberal en España”, *Homenaje a Aranguren*, Ediciones de la Revista de Occidente, Madrid, 1972, pp. 229-266.
- MENÉNDEZ Pelayo, Marcelino, *Historia de los heterodoxos españoles*, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 2000, 2 vols.
- PUIGBLANCH, Antonio, *Opúsculos gramático-satíricos del Dr. D. Antonio Puigblanch contra el Dr. D. Joaquín Lorenzo Villanueva*, Imprenta de Guillermo Guthrie, Londres, 1828 [en línea, versión de 1832, Imprenta de Vicente Torras]. <http://books.google.es/books/about/Opusculos_gramatico_satiricos_del_Dr_D_A.html?id=ZxFEAAAAcAAJ&redir_esc=y>.
- RAMÍREZ ALEDÓN, Germán (ed.), *Valencianos en Cádiz: Joaquín Lorenzo Villanueva y el Grupo Valenciano en las Cortes de Cádiz*, Ayuntamiento de Cádiz, Fundación Municipal de Cultura, Cádiz, 2008.
- RODRIGO MANCHO, Ricardo y PÉREZ PACHECO, Pilar, “1797-1798. Los gritos del silencio en el cuaderno de Jovellanos”, en FERNÁNDEZ SARASOLA, Ignacio, LORENZO ÁLVAREZ, Elena de, OCAMPO SUÁREZ-VALDÉS, Joaquín y RUIZ DE LA PEÑA SOLAR, Álvaro (eds.), *Jovellanos, el valor de la razón (1811-2011)*, Acción Cultural Española, Instituto Feijoo de Estudios del Siglo XVIII, Cajastur, Ayuntamiento de Gijón, Consejería de Cultura del Gobierno del Principado de Asturias, Gijón, 2011a, pp. 265-279.
- “El *Diario* de Jovellanos”, *Quaderns de Filologia. Estudis literaris*, XVI, 2011b, pp. 191-209.
- SÁIZ CERREDA, Mª Pilar, “Tres preguntas a Philippe Lejeune”, *Rilce*, 28.1. *Monográfico. Identidad y representación en el discurso autobiográfico*, 2012, pp. 49-56.
- STENDHAL, *Vie de Henry Brulard*. Édition établie sur le manuscrit, présentée et annotée par Béatrice Didier, Gallimard, París, 1985.
- TORENO, José María Queipo de Llano Ruiz de Saravia - Conde de, *Historia del levantamiento, guerra y revolución*, Baudry, París, 1838, 3 vols.
- VILLANUEVA, Joaquín Lorenzo, *Vida literaria de Don Joaquín Lorenzo Villanueva*, Germán Ramírez Aledón (ed.), Alicante, Instituto de Cultura Juan Gil Albert, 1996.